

Javier Reverte

La deuda histórica

RECONOZCO no estar muy puesto en la cuestión esa de la *deuda histórica* con las autonomías, lo mismo que no entiendo ni patata de toda esa jerga referida a *fondos compensatorios*, *coherencia regional* y cosas por el estilo. Pero el plante del ministro **Rajoy** a quienes le pedían más dinero me ha sonado bien. Es probable que las autoridades autonómicas gallegas, extremeñas y andaluzas tengan razón en sus reclamaciones. Lo que sucede es que alguna vez hay que parar con esto del chorreo de pelas de la vaca del Estado. Supongo que el Estado somos todos, pero el sistema de las autonomías está logrando, al paso de los años, que unos seamos más Estado que otros.

No sé si los catalanes y vascos, por ejemplo, son más Estado que los demás —en la cosa de los cuartos parece que sí—, y muchos de los que vivimos en Madrid sentimos en muchas ocasiones que somos menos Estado que nadie, por mucho que se nos tache de centralistas. En esta autonomía, la madrileña, no cae un duro desde hace años, nadie nos paga deudas históricas ni nos da fondos compensatorios ni nos ofrece coherencia regional. Así está la capital, que da asco verla.

El problema sigue siendo el mismo: que el Estado de las autonomías es lo suficientemente ambiguo como para favorecer a los pescadores que saben apañarse en río revuelto. No hay que nombrarlos, todos los conocemos. Las autonomías suponen un permanente chorreo de dinero que casi siempre va a parar a los mismos bolsillos.

Algún día habrá que replantearse la forma de Estado que hemos dibujado para nuestra democracia. Una España federal sería probablemente más justa y, sin lugar a dudas, mucho menos ambigua. Mientras no llegemos a ese punto, sí que estamos favoreciendo una deuda histórica con quienes vemos pasar los reales delante de nuestras narices sin lograr echar ni uno a nuestra bolsa.

Pau Rausell Köster *

García Reche, la seua novel·la i el cost d'oportunitat

QUE un economista es dedique a la literatura es un fet que ja mereixeria un titular al menys de tres columnes i tipografia ben ampla. Si, a més a més, l'economista s'ha dedicat a la política i la novel·la no és ni un pamflet ni unes memòries autojustificatives, alguna revista especialitzada s'hauria de fer ressò. No és que els economistes no tinguen les neurones preparades per a la ficció, sinó que habitualment es dediquen sols a la ciència ficció (no sé si escriure la paraula *ciència* amb majúscules o minúscules). El començament d'una història escrita per un economista sempre és una cosa semblant a: «*Imaginem una economia tancada amb dues empreses, l'una que produeix mantenga, i l'altra, canons...*»

Tampoc és que els manquen habilitats per a construir metàfors d'alt nivell literari. La *mà invisible* podia ser un títol de **Lovecraft** i la *faula de les abelles* de **Mandeville** la podia haver escrit el mateix **Esopo**. El propi mercat és com el país de les meravelles, on sols hi viuen reis savis, princeses finíssimes, sabaters diligents i *sastres* valents (que, naturalment, no estan sindicats). El drac, que representa les forces del mal, sempre és l'inefable intervencionisme estatal.

No, el problema principal és que els economistes han après què és el *cost d'oportunitat*, i això els invalida per a qualsevol activitat creativa. El cost d'oportunitat d'una activitat ve a ser una cosa així com el cost de no utilitzar els recursos que estem gastant en eixa activitat en la millor alternativa possible. És a dir, si un està fent-se una cervesa en un xiringo vora mar, el cost d'oportunitat no és sols l'abús preu que li cobren pel quinto de cervesa, sinó els diners que un està deixant de guanyar per no dedicar el temps a fer-li la declaració de la renda al veí del sisè o l'ascens que ha deixat passar per no anar a dinar a Cullera amb el *productmanaller* de l'empresa, o el sopar que li tocarà pagar a la parella per a suavitzar el cabregre pel fet que ha oblidat portar aquest matí a l'encantadora sogra a Continente per a fer la compra setmanal. **Woody Allen** diria que el cost d'oportunitat és una cosa així com el sentiment de culpabilitat judeo-cristià. Penseu en l'elevat cost d'oportunitat que ha sofert **Andrés García Reche** per dedicar-se a la bogeria d'escriure novel·les. Podia haver exercit de renovador i que li donaren algun solent amb cartera en el PSOE; podia haver-se treballat els corredors de la Universitat, que tota càtedra necessita una bona empenya;

podia haver recorregut la comarca andina de *noseontucultú* donant conferències sobre polítiques industrials comissionat per alguna organització de les que poblen el burocràtic bosc de Brussel·les... però resulta que el descobridor de la Mediterrània, tot i que no sols coneix el terme del cost d'oportunitat sinó que l'explica a les seues classes, es dedica a escriure novel·les redemptores. Perquè *Marta sólo es un nombre* (o alguna cosa semblant) és una història que redimeix a tota una generació engoldida, primer, per les grans paraules de la revolució, afectada després amb el síndrome del nou ric quan anaven a treballar amb cotxe oficial i xòfer, i finalment esmorçada pel pes de un sentiment de culpabilitat que, encara que els dignificava, els convertia en individus amargats i en permanent autojustificació (en definitiva, el model de *plasta* més fastigós de tot el repertori). Amb aquesta novel·la passen, com bé deia **Andrés** a la presentació, de la «*història a la vida*», recuperant la distància front a l'espectador on han circulat (en sentit de cercle) els últims 25 anys i, per tant, retrobant-se amb la perspectiva que ens fa agradosa la vida. Cert escpticisme i autocrítica són necessaris per fer parar a la rialla franca i inclús poder fruit al bar de la facultat d'un bocata de truita, unes olives i una cervesa sense segons lectures, conspiracions en marx i tota la pesada farda que suposa creure's que un és el personatge i no l'actor.

La novel·la a més, diuen els entesos —que doctors té l'església—, és divertida i està ben escrita. Des del nostre punt de vista, sols hi ha un passatge deshonest: utilitzar la hilarant teoria de l'estupidesa de **Cipolla** per a omplir un parell de pàgines. I ens sembla deshonest per dues raons: la primera, perquè se li nota que és economista i sempre hi ha que ser pudorós amb les vergonyes personals. En segon lloc, perquè a **Andrés García Reche** li sobra enginy, la mala llet necessària i coneix a suficients personatges d'aquest país per a parlar d'estúpids amb tota la propietat que el tema requereix.

Tornant a la qüestió del cost d'oportunitat, un company del departament, també prou sorneguer, comentava: «*Quant hagués guanyat la literatura si Andrés hagués trobat la seua vocació abans... I també quant hagués guanyat la indústria i el turisme.*»

El que és cert que **Andrés García Reche** s'ha lliberat del castrant síndrome del cost d'oportunitat.

* Universitat de València.

Bastos

El simbólico Mural del Molí

FERRAN BELDA

BUENA prueba de que el pancatalanismo es un tigre de papel como a la tenemos en la restauración de las pinturas murales halladas en el Molí dels Freres, de Campanar. ¿Quién ha hecho suya la repintación de este mural anónimo del siglo XVII que simboliza los llamados Países Catalanes más que toda la literatura política pancatalanista publicada desde **Josep N. Roca i Ferrer** (Barcelona, 1830-1891) y **Benvingut Oliver** (Catarroja, 1836-1921) hasta **Joan Fuster** y **Sanchis Guarnier**, pasando por **Teodoro Llorente**, padre e hijo, y el conjunto de la Renaixença? ¿**Josep Gula**, ideólogo del Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels PP CC (PSAN) y bestia negra del *blaverisme* más o menos radical? En absoluto, que bastante tiene con investigar la autoría del Tirant y promocionar la segunda edición de su obra más comentada: «*Es molt senzill: digueu-li Catalunya*», por un lado, y batirse el cobre con **José Luis Roberto**, FNT, CONS y todo lo que cuega, en las reuniones de la comunidad de vecinos, por otro. ¿**Valerià Miralles**, delegado de ERC en la CV, perdón: en el PV, tal vez? No. Valerià a estas alturas del calendario está en Londres, en Malta o, en su defecto, en su mansión de Pego. ¿El hombre que entorpece nuestras otrora buenas relaciones con Cataluña, al decir de **Eduardo Zaplana**? Ya les gustaría a más de dos y más de tres sorprender a **Eliseu Climent** en un nuevo delito de lesa patria. Pero la verdad es que Climent no tiene tiempo esta temporada más que para TV3: la niña de sus ojos, después de la que lo va a convertir en abuelo, muay a su pesar.

La por lo demás meritoria tarea de recuperar en todo su esplendor estos extraordinarios dibujos que representan la defensa del castillo de Salses del ataque perpetrado por las tropas francesas en 1639 y que lógicamente fueron realizados por un valenciano que participó en esta batalla librada por las tropas de la Corona de Aragón, la está patrocinando la directora general de Patrimonio de la Conselleria de Cultura, **Carmen Pérez** (PP). Motivo por el cual no se ha politizado el hallazgo, no se ha formado a resultas de ello ningún alboroto y los trabajos se están realizando con tal seriedad y discreción que será la misma directora general en persona la que presida la delegación valenciana que asistirá este próximo mes de agosto a los actos de conmemoración del 500 aniversario de la fundación de la fortaleza de Salses, en los confines del dominio lingüístico de la inmemorable. De Salses a Guardamar. Pero sin problemas. Y mira que el mural se las trae: Más que el caso de **Estellés** («*Mural del PV*»), que al fin y al cabo es poético.